

Kosovo Educational Research Journal

Volume 7, Issue1, 2-21.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>**Balkanlarda Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi**

Mahmud KARABEY

Doç. Dr. Başak KASA AYTEN

Özet: Bu çalışma, 2010-2026 yılları arasında Balkanlarda Türkçe Öğretimine ilişkin YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı 38 lisansüstü tezi yıl, tez türü, yöntem, hedef kitle, anahtar kelime, ülke ve konu değişkenleri açısından durum çalışması deseniyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada doküman incelemesi kullanılmış; veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular incelendiğinde tezlerin büyük çoğunluğunun 2019 sonrasında, özellikle 2021 yılında yoğunlaştığı görülmektedir. Tez türleri açısından çalışmaların %89.47'sinin yüksek lisans, %10.53'ünün doktora düzeyinde olduğu; yöntemsel açıdan ise nitel araştırmaların (%65.79) belirgin biçimde baskın olduğu tespit edilmiştir. Hedef kitle bakımından kursiyerler ve yazılı-görsel eserler üzerindeki çalışmaların ön plana çıktığı, lise öğrencileri ve öğretmenlere yönelik araştırmaların ise oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Anahtar kelime analizi, araştırmaların odağında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yer aldığını; coğrafi açıdan Bosna-Hersek, Kosova ve Kuzey Makedonya'nın öne çıktığını ortaya koymaktadır. Ülke dağılımı incelendiğinde Bosna Hersek'in (%31.6) açık ara önde olduğu, buna karşın Karadağ'ın neredeyse hiç çalışılmadığı dikkat çekmektedir. Konu dağılımı açısından öğretim süreci, dil becerileri ve ihtiyaç analizine ilişkin çalışmaların ağırlıkta olduğu; tutum-motivasyon ve sistematik derleme çalışmalarının ise son derece yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu bulgular, Balkanlarda Türkçe öğretimine ilişkin lisansüstü araştırmaların hem coğrafi hem de yöntemsel açıdan belirli alanlarda kümелendiğine işaret etmekte; alana daha kapsamlı ve çeşitli araştırmalar kazandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Balkanlarda Türkçe öğretimi, lisansüstü tez, betimsel analiz, yabancı dil olarak Türkçe, eğilim analizi

Abstract: This study aims to examine 38 postgraduate theses registered in the YÖK National Thesis Centre on the teaching of Turkish in the Balkans between 2010 and 2026, employing a case study design with respect to the variables of year, thesis type, methodology, target population, keywords, country, and subject matter. Document analysis was utilised as the data collection method, and the data were analysed through descriptive analysis. The findings reveal that the majority of the theses were concentrated in the post-2019 period, with a particular density observed in 2021. In terms of thesis type, 89.47% of the studies were conducted at the master's level and 10.53% at the doctoral level; methodologically, qualitative research designs were found to be markedly predominant, accounting for 65.79% of the total. Regarding target populations, studies focusing on course participants and written-visual works were prominent, whereas research directed at secondary school students and teachers remained considerably limited. Keyword analysis indicates that the teaching of Turkish as a foreign language constitutes the primary focus of the studies, with Bosnia-Herzegovina, Kosovo, and North Macedonia emerging as the leading countries geographically. An examination of the country distribution reveals that Bosnia-Herzegovina holds a substantial lead at 31.6%, while Montenegro has received virtually no scholarly attention. With respect to subject distribution, studies pertaining to the instructional process, language skills, and needs analysis were

found to predominate, whereas research on attitudes and motivation as well as systematic review studies remained markedly insufficient. These findings suggest that postgraduate research on the teaching of Turkish in the Balkans is clustered within specific areas both geographically and methodologically, underscoring the need for more comprehensive and diverse scholarly contributions to the field.

Keywords: Turkish language teaching in the Balkans, graduate thesis, descriptive analysis, Turkish as a foreign language, trend analysis

To cite this article: Karabey, M. & Ayten B. K. (2026). **Balkanlarda Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi**. Kosovo Educational Research Journal, 7(1), 2-21.

1. Giriş

Ural-Altay dil ailesine bağlı dillerden birisi olan Türkçe, günümüzde çok geniş bir coğrafyada kullanılmaktadır. Türk dili bugün batıda Balkanlardan doğuda Büyük Okyanus'a, Kuzey Buz Denizinden güneyde Tibet'e kadar uzanan çok geniş bir alanda dağınık olarak konuşulmaktadır (Özyetgin, 2006). Geniş bir alana yayılmasının da etkisiyle Türk dilleri Türkiye Türkçesi, Türkmençe, Azerbaycan Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Uygur Türkçesi gibi dillere ayrılmıştır. Bu dillerden Türkiye Türkçesi, Osmanlı Türkçesinin devamı sayılmaktadır.

Türkiye Türkçesi günümüzde Türkiye'de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Irak'ta Suriye'de ve çeşitli amaçlarla başka ülkelere giden Türkler arasında ve Balkanlarda konuşulmaktadır. 800 yıllık bir geçmişe sahip Türkiye Türkçesi ayrıca Anadolu'dan Amerika, İngiltere, Japonya, Güney Kore, Avustralya, Lübnan, Libya gibi ülkelere yerleşen, göç eden topluluklar tarafından da kullanılmaktadır (Özkan, 2019: 179). Osmanlı devleti, döneminden bu yana Balkanlar'da varlığını devam ettiren Türkiye Türkçesi, çeşitli engelleyici unsurlara rağmen Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin desteği ve himayesiyle anadil eğitiminde ve konuşma dilinde kullanılmaya devam etmektedir (Öztürk, 2020).

“Balkan” kelimesi dağlık, sıradağ anlamına gelen Türkçe bir sözcüktür (Türk Dil Kurumu). Balkan Yarımadası'nın belirli bir kısmı 1370 yılında Türk hakimiyetine girmiş ve 1913 yılına kadar da bu hakimiyet sürmüştür. Bundan dolayıdır ki bölge, mimarisi, yaşam şekilleri, sosyal ve kültürel yapısıyla Türkiye ile birçok benzerlik taşımaktadır (Karacaoğlu, 2024b). Bu tarihsel arka plandan hareketle Balkanlarda yoğun bir Türk nüfusunun yaşadığı bilinmektedir. Açık ve Yavuz (2019)'a göre Bulgaristan'da 750.000-1.000.000, Kuzey Makedonya'da 80.000-225.000, Yunanistan'da 150.000-200.000, Romanya'da 85.000-100.000, Kosova'da 50.000-80.000, Bosna-Hersek'te 25.000-50.000 ve Sırbistan'da 20.000-30.000 Türk yaşamaktadır. Bu demografik gerçeklik, Balkanlarda Türkçe eğitimi zorunlu ve stratejik bir mesele haline getirmektedir.

Dünyada Türkçe öğrenme isteğinin geçmişten günümüze kesintisiz artış gösterdiği bilinmektedir. Türkçenin, lehçeleri ve tüm özellikleri bakımından dünya sıralamasında tercih edilen beşinci büyük dil olduğu ortaya konmuştur (Kirazlı ve Ateş, 2016). Bu istek özellikle Balkan coğrafyasında da güçlü biçimde hissedilmektedir. Nitekim Çelik (2021), 21. yüzyılın başlarından itibaren dünyada Türkçe öğretimi faaliyetlerinin hız kazandığını, özellikle Balkanlarda yaşayan halkların Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonlarının yüksek olduğunu vurgulamaktadır. Bu çerçevede Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Maarif Vakfı başta olmak

üzere çeşitli kurumların bölgedeki Türkçe öğretimi faaliyetlerini sistematik biçimde yürüttüğü görülmektedir (Karacaoğlu, 2024b). Yunus Emre Enstitüsü'nün 2009 yılından itibaren Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, Sırbistan ve Slovenya'yı kapsayan Balkan coğrafyasında öğretim, kültürel çalışmalar ve sosyal faaliyetler yürüttüğünü ortaya koymaktadır (Yunus Emre Enstitüsü, 2026). Türkiye Maarif Vakfı da 2017 yılından itibaren Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Romanya'da eğitim-öğretim faaliyetleri yürütmektedir (Türkiye Maarif Vakfı, 2026).

Balkanlarda Türkçe öğretiminin bağlamı değerlendirilirken anadil eğitimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve ikidilli eğitim modellerini birbirinden ayırt etmek gerekmektedir. Örneğin Batı Trakya'daki azınlık eğitimi, Lozan Anlaşması'nın 40. ve 41. maddeleri çerçevesinde belirlenmiş olup Yunanistan, özellikle 1990'lı yılların ortasından itibaren bu azınlığın eğitimi konusunda politika değişikliğine gitmiştir (Hacıpaşaoğlu, 2019). Benzer biçimde Romanya'da da azınlıklara tanınan hak ve özgürlükler çerçevesinde Türkçe ana dili eğitimi sürdürülmekte, 1990 sonrasındaki yapısal değişiklikler azınlıkların dil ve dinlerinin korunmasını da kapsamaktadır (Hasan, 2019). Kuzey Makedonya'da ise Türkçe eğitim, 1.sınıftan 9.sınıfa kadar süren zorunlu eğitim kurumlarında sistematik biçimde verilmektedir (Yıldız Yalçındağ, 2021). Kosova'da Türkçe eğitimi, tarihsel olarak Osmanlı dönemine dayanmakla birlikte, günümüzde göç, asimilasyon ve hukuki güvencenin uygulamaya yansımaması nedeniyle ciddi sorunlarla karşı karşıyadır (Açık ve Yavuz, 2019). Kosova'da 2001 yılında azınlıklar kendi dillerini kullanabilme ve anadilinde eğitim alma hakkına sahip olmuştur. Ancak 2006 yılında Türkçe resmi dil olmaktan çıkarılmış, zaman zaman engellerle karşılaşmış olsa da günümüzde devam etmektedir (İşeri ve Çapan Tekin, 2022). Bosna-Hersek'te günümüzde "Tercihim Türkçe Projesi"yle yaklaşık 7000 öğrenciye farklı kademelerde seçmeli ya da zorunlu yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir (Çelik ve Mangır, 2023). Sırbistan'da Türkçe öğretimi büyük ölçüde üniversite düzeyinde sürdürülmekte; Belgrad Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü diğer Balkan üniversitelerine de yön gösterici bir işlev üstlenmektedir (Hafız ve Hafız, 2014). Arnavutluk'ta ise Türkçe yabancı dil olarak öğretilmekte, ancak iki dilin farklı dil ailelerine mensup olması öğretim sürecinde özgün güçlükler doğurmaktadır (Dyla, 2022). Karadağ, Balkan ülkeleri arasında Türkçe öğretimine yönelik kurumsal yapılanmanın en az ilerlediği ülkeler arasında yer almakta; bu durum bölgede akademik çalışmaların da yetersizliğini yansıtmaktadır.

Balkanlarda Türkçe öğretimiyle ilgili yapılan araştırmalarda anadil ve iki dilli eğitimle ilgili çalışmalar olduğu (Ustabulut, 2014; Hasan, 2019; Yıldız Yalçındağ, 2021; Karacaoğlu, 2024), dil politikasıyla ilgili çalışmalar olduğu (Soysal, 2021; Bekar, 2017), ders kitabı incelemesiyle ilgili çalışmalar olduğu (Aydoğdu, 2011; Çelik, 2015; Saitoglou, 2021) tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmalar incelendiğinde Balkanlarda Türkçe öğretimine dair geniş çaplı bir derleme ya da lisansüstü tezleri kapsayan sistematik bir değerlendirme çalışmasının yapılmadığı görülmektedir. Bu boşluğun doldurulmasının hem alana teorik katkı sağlayacağı hem de bundan sonra yapılacak çalışmalara referans kaynak oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Buna göre araştırmanın amacı, Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında 2010-2026 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin yıllara, tez türüne, yönteme, hedef kitleye, anahtar

kelimelere, ülkeye ve konuya göre sınıflandırma yaparak değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırma soruları şu şekildedir:

1. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin türlere göre dağılımı nasıldır?
3. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yöntemlere göre dağılımı nasıldır?
4. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin hedef kitleye göre dağılımı nasıldır?
5. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı nasıldır?
6. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ülkelere göre dağılımı nasıldır?
7. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin konularının dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci ve veri analiz süreci ayrı başlıklarda ele alınmaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modellerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesini kapsayan nitel bir veri toplama ve analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu yöntemde araştırmacı, mevcut belge ve kayıtları belirli bir amaç doğrultusunda inceleyerek verileri yorumlar; söz konusu yaklaşım özellikle belirli bir alandaki birikimi sistematik olarak değerlendirmeye yönelik çalışmalarda yaygın biçimde kullanılmaktadır (Merriam, 2009). Araştırma deseni bakımından ise nitel araştırma modellerinden durum çalışması benimsenmiştir. Durum çalışması, araştırmacının zaman içinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynaklardan elde ettiği verilerle derinlemesine incelediği, durumların ve duruma ilişkin temaların tanımlanıp yorumlandığı bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2007). Bu çalışmada durum çalışma kapsamında doküman analizi yöntemiyle balkanlarda Türkçe öğretiminde yapılan lisansüstü tezler çeşitli değişkenler doğrultusunda incelenmiştir.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan ve Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında 2010-2026 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışmaya dahil edilmesine dayanan bir örnekleme yaklaşımıdır

Kodu	Tezin adı
	Kosovo Educational Research Journal
T1	Bulgaristan’da Türkçe Öğretimi ve İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi (2011)
T2	Kosova İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri (2011)
T3	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Bosna-Hersek Örneği (2013)
T4	Romanya’da Türkçe Öğretimi (2013)
T5	Boşnaklara Türkçe Öğretiminde Yöntem Geliştirilmesi (2014)
T6	İki Dilli Türk Çocuklarına Türkiye Türkçesi Öğretiminde Sesli Okuma Hataları ve Bu Hataların Düzeltilmesi İçin Yapılabilecek Yöntem ve Teknikler (Romanya Örneği) (2014)
T7	Romanya’da Okutulan ve Rumen Eğitim Bakanlığı Tarafından Basılan İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Yazım, Noktalama Yanlışlıkları ve Anlatım Bozuklukları Bakımından İncelenmesi (2015)
T8	Selanik Aristoteles Üniversitesindeki Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçeyi Öğrenmeye Karşı Tutum ve Motivasyonlarının Araştırılması (2015)
T9	Türkçe Öğrenen Yabancıların Kalıp Sözleri Kullanabilme Yeterlikleri (Bosna Hersek Örneği) (2015)
T10	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğrenene Yönelik Dil İhtiyaç Analizi: Kosova Örneği (2016)
T11	Bulgaristan’daki Türk Çocuklarının Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi (2016)
T12	Bosna Hersek’te İlköğretimde Yabancı Dil Olarak Türkçe A Düzeyinde Yazma Sorunları (2017)
T13	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Üsküp Örneği) (2018)
T14	Yunan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçeyi Öğrenirken Karşılaştıkları Zorluklar (2018)
T15	Arnavutça ve Türkçe Arasındaki Tipolojik Farklılıkların Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Etkisi (2019)
T16	Bosna Hersek’te Türkçe Öğretiminin Tarihi ve Uygulanan Metotların İncelenmesi (2019)
T17	Boşnakçada Yaşamaya Devam Eden Türkizmler’in Bosna Hersek’te Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı: A1 Düzeyi (2019)
T18	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dede Korkut Hikâyeleri’nden Yararlanılması (2019)
T19	Kuzey Makedonya’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Karşılaştıkları Zorluklar (2020)
T20	Kosova’da Türkçe Öğretimi (2020)
T21	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe-Yunanca İnsan Vücudu ile İlgili Deyim ve Atasözlerinde Dilsel ve Kültürel Benzerlikler (2020)
T22	Arnavutluk’ta Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Türkçe Öğrenmeye Yönelik Algı ve İhtiyaçlarının İncelenmesi (2021)
T23	Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Biçim Bilgisi Yanlışları Üzerine Bir İnceleme (2021)
T24	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Boşnak Öğrencilerin Kullandıkları Kelime Öğrenme Stratejileri (2021)
T25	Bosna-Hersek’te Yürütülen “Tercihim Türkçe Projesi ”ne İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (2021)
T26	Yunanistan’da Türkçe Öğretimi ve Yunan Yazarların Hazırladığı Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi (2021)
T27	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Türkçenin Sesletimi Edinimine Etkisi (Bosna Hersek Örneği) (2021)
T28	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kuzey Makedonyalıların Yazılı Anlatım Yanlışlarının İncelenmesi (2021)
T29	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Arnavutluk Örneği (2022)
T30	Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Sırpçanın Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Karşılaştırmalı İncelenmesi (2022)

T31	Balkanlarda Türkçe Öğretimi: Kuzey Makedonya Örneği (2022)
T32	Batı Trakya’da İki Dillilik ve Türkçenin Öğretimi: İskeçe Örneği (2023)
T33	Boşnaklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortak Kültür Öğelerinin Yeri (2023)
T34	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Açısından Türkçe ve Sırpça Dil Yapılarının Karşılaştırılması (2023)
T35	Edimbilim Kapsamında Görsel ve İşitsel Araç Örnekleri Kullanılarak Boşnak Öğrencilere Türkçe Nezaket Stratejilerinin Öğretimi (2024)
T36	Başlangıcından Günümüze Kuzey Makedonya’da Türkçe Eğitim ve Öğretimi (2025)
T37	Balkanlarda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi (2025)
T38	Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşlerine Göre Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kitapları (2025)

(Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada belirlenen ölçütler şunlardır: (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı olma, 2010-2026 yılları arasında tamamlanmış olma ve içerik itibarıyla Balkanlarda Türkçe Öğretimine doğrudan ilişkin olma. Bu ölçütler doğrultusunda çalışma grubuna toplam 38 lisansüstü tez dahil edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen tezler Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1. 2010-2026 yılları arasında Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler

Tablo 1’e göre, Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin 2011-2025 yılları arasında düzenli bir artış ve çeşitlenme gösterdiği görülmektedir. Çalışmaların ders kitapları, dil ihtiyaç analizi ve öğretim yöntemleri gibi temel konuların yanı sıra, konuşma, yazma, kelime öğrenme stratejileri ve kültürel unsurlar gibi farklı alanlara yöneldiği dikkat çekmektedir. Ayrıca tezlerin Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Yunanistan, Romanya ve Arnavutluk gibi farklı Balkan ülkelerini kapsaması, alanın geniş bir coğrafyada araştırıldığını göstermektedir.

2.3. Veri toplama Süreci

Bu araştırmada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarından doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005). Merriam (2009) doküman analizi sürecini dört aşamada ele almaktadır: uygun dokümanları bulma, dokümanların özgünlüğünü kontrol etme, kodlama ve kataloglama için bir sistematik oluşturma ve veri analizi yapma. Bu araştırmada söz konusu aşamalar şu şekilde uygulanmıştır:

1. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nin gelişmiş arama seçeneğinde “Türkçe Öğretimi” ifadesi birinci alana; “Balkanlar”, “Yunanistan”, “Bulgaristan”, “Romanya”, “Bosna-Hersek”, “Kuzey Makedonya”, “Kosova”, “Sırbistan”, “Arnavutluk”, “Karadağ” ifadeleri ise

ikinci alana ayrı ayrı girilerek tarama yapılmış ve belirlenen ölçütlere uygun 38 lisansüstü tez araştırmaya dahil edilmiştir.

2. Çalışmaya dahil edilen tezlerin özgün ve tam metin erişimine açık olduğu doğrulanmıştır.
3. Tezler kronolojik sıraya göre düzenlenmiş; T1, T2,...,T38 biçiminde kodlanarak kataloglanmıştır.
4. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

2.4. Veri Analiz Süreci

Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak, nitel verilerin işlendiği, bulguların tanımlandığı, tanımlanan bulguların yorumlandığı bir analiz yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada veriler: tezleri yılı, türü, yöntemi, hedef kitlesi, anahtar kelimeleri, ilgili oldukları ülke ve ele aldıkları konu olmak üzere 7 farklı değişken çerçevesinde incelenmiştir. Her bir değişken için ayrı tablolar oluşturulmuş; tablolarda frekans (f) ve yüzde (%) değerlerine verilmiştir.

3. Bulgular

Bu kısımda araştırmanın alt problemleri göz önüne alınarak yedi başlık altında ayrı ayrı ele alınmıştır.

3.1. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara ve türlere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin yıllara göre dağılımı

<i>Yıllar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
2011	2	5.26
2012	0	0
2013	2	5.26
2014	2	5.26
2015	3	7.89
2016	2	5.26
2017	1	2.63
2018	2	5.26

2019	4	10.53
2020	3	7.89
2021	7	18.42
2022	3	7.89
2023	3	7.89
2024	1	2.63
2025	3	7.89
2026	0	0
Toplam	38	100

Tablo 2'ye göre Balkanlarda Türkçe öğretiminde hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımının düzensiz ancak genel olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir. En fazla çalışma 2021 yılında (%18.42) gerçekleştirilmiştir. 2011-2018 yılları arasında çalışma sayısı oldukça sınırlı kalmış, 2019 yılında (%10.53) belirgin bir artış başlamış ve 2020 yılında (%7.89) çalışmalar orta düzeyde sürmüştür, 2024 yılında (%2.63) ise belirgin bir düşüş görülmüştür. 2025 yılında (%7.89) yeniden artış gözlemlenmiştir. 2026 yılında ise henüz (01.03.2026) çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular, alanla ilgili akademik ilginin özellikle son yıllarda yoğunlaştığını göstermektedir.

3.2. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin türlere göre dağılımına ilişkin bulgular

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin türlere göre dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin türlere göre dağılımı

Tür	f	%
Yüksek Lisans	34	89.47
Doktora	4	10.52
Toplam	38	100

Tablo 3'e göre Balkanlarda Türkçe öğretiminde hazırlanan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%89.47) olduğu görülmektedir. Buna karşılık, doktora tezlerinin sayısı oldukça sınırlı (%10.52) kalmıştır. Bu durum, alanla ilgili akademik

çalışmaların daha çok yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığını, doktora düzeyinde ise daha sınırlı sayıda araştırma yapıldığını göstermektedir.

3.3. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yönetime göre dağılımı ilişkin bulgular

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yönetime göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin yönetime göre dağılımı

Yöntem	Tez Kodu	f	%
Nitel	T1, T2, T5, T6, T7, T10, T11, T12, T13, T15, T16, T18, T20, T23, T25, T26, T28, T30, T31, T32, T33, T35, T36, T37, T38	25	65.79
Nicel	T3, T4, T8, T19, T21, T22, T24, T27, T34	9	23.68
Karma	T9, T14, T17, T29	4	10.53
Toplam		38	100

Tablo 4'e göre Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin büyük çoğunluğunun nitel yöntemle gerçekleştirildiği (%65.79) görülmektedir. Nicel yöntem kullanılan tezler (%23.68) ve karma yöntem kullanılan tezler (%10.53) daha sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında araştırmalarında daha çok doküman analizi, karşılaştırmalı dil analizi ve görüşme temelli nitel yaklaşımların tercih edildiğini göstermektedir.

3.4. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin hedef kitleye göre dağılımına ilişkin bulgular

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin hedef kitleye göre dağılımı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin hedef kitleye göre dağılımı

Hedef Kitle	Tez Kodu	f	%
Kursiyerler	T3, T5, T7, T8, T11, T15, T16, T19, T20, T21, T22, T25, T29, T35	14	29.79
Yazılı ve görsel eserler	T1, T4, T6, T13, T14, T18, T23, T30, T32, T36, T37	11	23.4
Üniversite öğrencileri	T8, T12, T26, T34, T35, T38	6	12.77

Ortaokul öğrencileri	T9, T10, T17, T24, T29	5	10.64
Öğretmenler	T2, T17, T22, T27	4	8.51
Yetişkinler	T28, T34, T35	3	6.38
Lise öğrencileri	T24, T29	2	4.26
Öğretim görevlileri	T13, T38	2	4.26
Toplam		47	100

Tablo 5'e göre Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerin en çok kursiyerler (%29.79) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu yazılı ve görsel eserler (%23.4) ve üniversite öğrencileri (%12.77) izlemektedir. Ortaokul öğrencileri ve öğretmenlere yönelik çalışmalar sınırlı kalırken, lise öğrencileri ve öğretim görevlilerini konu alan çalışmaların daha az olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca bazı tezlerde birden fazla kitleye yer verildiği için toplam frekans tez sayısından fazla çıkmıştır. Bu durum, Balkanlarda Türkçe öğretimi araştırmalarının farklı öğrenen gruplarını ve öğretim materyallerini birlikte ele alan çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

3.5. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımına ilişkin bulgular

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı

TEMA	KATEGORİ	KOD	f	TOPLAM
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	Genel Öğretim Süreci	Yabancılar/yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkçe öğretimi, Dil öğretimi, Türkçe eğitimi	63	106
	Öğretim Yöntem ve Stratejileri	Yöntem ve teknikler, Yöntem geliştirme, Sözcük öğrenme stratejileri, Kalıp sözler	13	
	Dil Becerileri	Yazma/yazılı anlatım, Konuşma becerisi, Sesli okuma, Okuduğunu anlama, Sesletim/sesbirim	17	
	Dil Bilgisi ve Yapı	Dil bilgisi/biçim bilgisi, Dil yapıları/karşılaştırma, Dil tipolojisi, Yazım ve noktalama, Anlatım bozukluğu	13	
	İhtiyaç Analizi	Dil ihtiyaç analizi, İhtiyaç analizi/algi	7	

TEMA	KATEGORİ	KOD	f	TOPLAM
İhtiyaç Analizi ve Sorun Tespiti	Öğrenci Zorlukları ve Sorunlar	Öğrenci/öğrenme zorlukları, Öğretim sorunları, Türkçe öğrenmede karşılaşılan sorunlar	14	21
Coğrafi ve Kurumsal Bağlam	Balkan Ülkeleri	Bosna-Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan/Batı Trakya, Arnavutluk, Sırbistan, Balkanlar (genel)	44	51
	Kurumlar	Yunus Emre Enstitüsü/Türk Kültür Merkezi, Saraybosna/Tuzla Üniversitesi, Tercihim Türkçe Projesi	7	
İkidiillilik ve Azınlık Eğitimi	İkidiillilik	İki diillilik/iki dilli çocuklar, Ana dili olarak Türkçe öğretimi, Hedef dil/ana dil, Boşnakça/Yunanca (etkileşim dili)	9	12
	Azınlık ve Kimlik	Türk azınlığı/Batı Trakya Türk azınlığı, Türk kimliği	3	
Kültür ve Dillerarası İlişkiler	Kültür Aktarımı	Ortak kültür/kültür ögesi, Kültür aktarımı	5	14
	Sözcük İlişkileri ve Edimbilim	Türkizm/alıntı sözcükler, Ortak sözcükler, Atasözü ve deyim denklığı, Nezaket stratejileri/edimbilim, Görsel-işitsel araçlar	9	
Öğretim Materyalleri ve Programı	Ders Kitabı ve Materyal	Ders kitapları/kitap incelemesi, Yedi İklim Türkçe, Dede Korkut hikayeleri	8	12
	Çerçeve ve Program	CEFR/A düzeyi, Dil eğitim kurumları	4	
Araştırma Yöntemi	Araştırma Yöntemi	Nitel/nicel araştırma, İçerik analizi, Anket/görüşme, Karşılaştırmalı dil analizi, Sistematiik derleme/yazınsal tarama	17	17
TOPLAM			233	233

Not. ilgili kodun 38 tezdin kaçında doğrudan ya da anlamca eşdeğer biçimde geçtiğini göstermektedir. Bazı tezlerde anahtar kelime kısmen eksik bırakılmıştır.

Tablo 6'ya göre, 38 lisansüstü tezde en yoğun kullanılan anahtar kelimelerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve türevleri olduğu görülmektedir (f=106). Bu bulgu, incelenen çalışmaların temel odağının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yoğunlaştığını açıkça ortaya koymaktadır. Coğrafi bağlam açısından değerlendirildiğinde ise Balkan ülkelerine ilişkin kodların yüksek frekansı (f=44) dikkat çektiği, araştırmaların özellikle Bosna-Hersek,

Kosova ve Kuzey Makedonya ekseninde kümелendiği görülmektedir. İhtiyaç analizi ve sorun tespiti kategorisinin belirgin biçimde öne çıkması ($f=21$), araştırmacıların mevcut öğretim süreçlerindeki eksiklikleri ve zorlukları öncelikli sorun olarak ele almasına işaret etmektedir. Öte yandan kültür aktarımı, edimibilim ve dillerarası sözcük ilişkilerine ait kodların görece düşük frekanslarda kalması ($f=14$), bu alt alanların henüz yeterince çalışılmadığını ve gelecek araştırmalar için önemli bir potansiyel taşıdığını göstermektedir.

3.6. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ülkelere göre dağılımı nasıldır?

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ülkelere göre dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ülkelere göre dağılımı

ÜLKE	TEZ KODLARI	f	%
Bosna-Hersek	T3, T5, T9, T12, T16, T17, T24, T25, T27, T33, T37, T38	12	31.6
Yunanistan	T8, T14, T21, T26, T32, T37	6	15.8
Kuzey Makedonya	T13, T19, T28, T31, T36, T37	6	15.8
Arnavutluk	T15, T22, T29, T35, T37, T38	6	15.8
Kosova	T2, T10, T20, T23, T37	5	13.2
Romanya	T4, T6, T7, T18	4	10.5
Sırbistan	T30, T34, T37	3	7.9
Bulgaristan	T1, T11	2	5.3
Karadağ	T37	1	2.6
Diğer Ülkeler (Türkiye, Özbekistan, Kazakistan, Azerbaycan)	T38	1	2.6
		46	

Not. T37 ve T38 kodlu tezler birden fazla ülkeyi kapsadığından ilgili her ülkenin satırında ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu nedenle frekansların toplamı 38’i aşmaktadır.

Tablo 6'ya göre Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin Balkan ülkeleri arasında en fazla çalışmanın Bosna-Hersek (f=12) odaklı olduğu dikkat çekmektedir. Bunu sırasıyla Yunanistan, Kuzey Makedonya ve Arnavutluk (f=6) izlemektedir. Kosova (f=5) dördüncü sırada yer alırken, Romanya (f=4) ve Sırbistan (f=3) bu ülkeleri takip etmektedir. Bulgaristan yalnızca iki teze, Karadağ da bir derleme çalışmasıyla tabloda yer almaktadır. Bu bulguların, Türk nüfusunun yoğun olduğu ve Osmanlı döneminden bu yana Türkçeyle tarihsel bağları süregelen ülkelerin araştırmacılar tarafından öncelikli alan olarak seçildiğine işaret ettiği söylenebilir. Öte yandan Karadağ ve Bulgaristan gibi ülkelerin diğer ülkelere göre az çalışılmış olması, bu bölgelerde Türkçe öğretimine ilişkin akademik ilginin henüz yeterince gelişmediğini ve ilerleyen dönemde araştırılmayı bekleyen bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

3.7. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımı nasıldır?

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımı Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımı

TEMA	KATEGORİ	KOD	TEZ	f
Öğretim Süreci ve Yöntem	Genel Durum Tespiti	Türkçe öğretiminin genel durumu, tarihsel gelişim ve mevcut durum	T1, T4, T16, T20, T31, T36	6
	Öğretim Yöntem ve Stratejileri	Öğretim yöntemi geliştirme, kalıp söz kullanımı, kelime öğrenme stratejileri, nezaket stratejileri	T2, T5, T9, T24, T35	5
Dil Becerileri ve Yanlış Analizi	Yazma Becerisi	Yazma sorunları, yazılı anlatım yanlışları, yazım-noktalama hataları	T7, T11, T12, T28	4
	Konuşma ve Sesletim	Konuşma becerisi yanlışları, sesli okuma hataları, sesletim edinimi	T6, T23, T27	3
	Okuma ve Anlama	Okuduğunu anlama becerisi	T11	1
İhtiyaç Analizi ve Sorun Tespiti	İhtiyaç Analizi	Dil ihtiyaç analizi, öğrenen algı ve ihtiyaçları	T3, T10, T22	3
	Öğrenme Güçlükleri	Öğrencilerin karşılaştığı zorluklar ve sorunlar	T13, T14, T19, T29	4
	Ders Kitabı İncelemesi	Ders kitaplarının içerik ve dil bilgisi açısından incelenmesi, kültürel unsur analizi	T1, T7, T26, T30, T38	5

TEMA	KATEGORİ	KOD	TEZ	f
Materyal ve Program İncelemesi	Öğretim Programı ve Proje	Tercihim Türkçe Projesi değerlendirmesi	T25	1
Dil Bilimi ve Karşılaştırmalı Çalışmalar	Diller Arası Karşılaştırma	Dil tipolojisi, dil yapıları karşılaştırması, deyim-atasözü denkliği	T15, T21, T34	3
	Sözvarlığı ve Kültürel Aktarım	Türkizm kullanımı, ortak kültür öğeleri, kültürel unsur karşılaştırması	T17, T30, T33	3
İkidiillilik ve Azınlık Eğitimi	İkidiillilik	İki dilli çocuklara Türkçe öğretimi, ikidiillilik ve kimlik	T6, T11, T32	3
Tutum, Motivasyon ve Öğrenen Profili	Tutum ve Motivasyon	Türkçeye yönelik tutum ve motivasyon	T8	1
Alanyazın Taraması ve Meta-Analiz	Sistematiik Derleme	Balkanlarda YDOT alanında yapılan çalışmaların sistematiik incelenmesi, materyal olarak edebi metin kullanımı	T18, T37	2

Not. Bazı tezler birden fazla konuyu ele aldığından tez kodları birden fazla kategoride yer alabilmektedir.

Tablo 8'e göre Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak öğretim süreci ve yöntem (f=11), dil becerileri ve yanlış analizi (f=8) ile ihtiyaç analizi ve sorun tespiti (f=7) temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bulgu, araştırmacıların daha çok mevcut durumu betimlemeye ve öğrenme güçlüklerini tespit etmeye yöneldiğine işaret etmektedir. Buna karşın tutum ve motivasyon (f=1) ile alanyazın taranması (f=2) gibi temaların oldukça sınırlı kaldığı dikkat çekmekte; bu alanların gelecek çalışmalar için önemli bir araştırma boşluğu oluşturduğu değerlendirilmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Balkanlarda Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin çeşitli kriterler açısından analiz edildiği araştırmada çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler şeklinde verilmiştir.

Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, alanda akademik ilginin özellikle 2019 sonrasında belirgin biçimde arttığı ve 2021 yılının en üretken dönem olduğu görülmektedir. Bu artışın Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Maarif Vakfı gibi kurumların Balkanlardaki faaliyetlerinin yoğunlaşmasıyla paralel seyrettiği değerlendirilebilir. Araştırma sonucuna benzer olarak Doğan Kahtalı ve Tay (2023) da balkanlarda Türkçe öğretimi ile ilgili araştırma makalelerini inceledikleri çalışmalarında 2020-2022 yılları arasında yayınlanan makalelerin fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tez türleri açısından bakıldığında, çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde kaldığı, doktora tezlerinin son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, alanın

derinlemesine ve uzun soluklu araştırmalara ihtiyaç duyduğuna işaret etmektedir. Özcan ve Sallabaş (2023), Balkanlarda Türkçeye yönelik yapılan çalışmaları incelemiş; çalışmaların büyük çoğunluğunun makale (%56) ve bildirilerden (%41) oluştuğunu, yalnızca %3'ünün lisansüstü tez olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, Balkanlarda Türkçe öğretimine ilişkin lisansüstü araştırmaların yetersizliğine işaret etmekte ve bu çalışmanın alanyazındaki boşluğu doldurma gerekçesini güçlendirmektedir.

Yöntemsel açıdan nitel araştırmaların belirgin biçimde baskın olduğu, karma yöntemin ise oldukça az kullanıldığı dikkat çekmektedir. Nicel ve karma yöntemlerin daha fazla tercih edilmesinin alana önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilebilir. Doğan Kahtalı ve Tay (2023) çalışmasında da balkanlarda Türkçe öğretimiyle ilgili hazırlanan makalelerin çoğunlukla nitel araştırma yöntemleriyle yapıldığını tespit etmiştir.

Hedef kitle bakımından araştırmaların ağırlıklı olarak kursiyerler ve yazılı-görsel eserler üzerinde yoğunlaştığı, buna karşın lise öğrencileri, öğretmenler ve öğretim görevlilerine yönelik çalışmaların oldukça yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun gerekçesi olarak Yunus Emre Enstitüsünün Balkanlarda aktif bir şekilde Türkçe çalışmaları yapması gösterilebilir. Yunus Emre Enstitüsünün Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, Sırbistan ve Slovenya'da eğitim merkezleri bulunmaktadır (<https://www.yee.org.tr/tr>). Çalışmalarda da bu ülkelerin yer aldığı görülmektedir.

Anahtar kelime analizi, araştırmaların merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yer aldığını ortaya koymaktadır. Coğrafi açıdan Bosna-Hersek Kosova ve Kuzey Makedonya'nın öne çıktığı; kültür aktarımı, edimibilim ve ikidillilik gibi konuların ise yeterince ilgi görmediği anlaşılmaktadır. Balkanlarda Türkçe öğretiminde yazılan tezlerin ve makalelerin genellikle bu başlıkta ve bu konuda olması bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir (Acun, 2023; Akbulut, 2021; Baki, 2021; Bekir, 2022; Çangal, 2013; Dyla, 2022; Dyla ve Şengül, 2022; Gürsoy Akyüz, 2019; Ioannidi, 2020; Isanovic, 2021; Ibragiç, 2017; Jilta, 2016; Kalın Salı, 2018; Kalın Salı, 2020; Kastal, 2021; Kırbaş, 2022; Koç, 2015; Ormanşahin, 2018; Tay ve Doğan Kahtalı, 2024; Tursum, 2019; Yaşar Arslan ve Batur, 2021; Yılmaz, 2021).

Ülke dağılımı incelendiğinde Bosna-Hersek'in açık ara önde olduğu, Karadağ'ın ise neredeyse hiç çalışmadığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu ülkenin öncelikli araştırma alanı olarak değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Benzer olarak Doğan Kahtalı ve Tay (2023) da çalışmalarında balkanlarda Türkçe öğretiminde en fazla araştırma makalesinin Bosna-Hersek ile ilgili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Farklı olarak Özcan ve Sallabaş (2023) çalışmasında Balkanlarda Türkçeye yönelik çalışmaların ülke dağılımında Arnavutluk %30, Kuzey Makedonya %16 bulunurken Bosna-Hersek ise %15 ile üçüncü sırada olduğu tespit edilmiştir.

Konu dağılımı açısından öğretim süreci, dil becerileri ve ihtiyaç analizi temalarının ağırlıkta olduğu; tutum-motivasyon ve sistematik derleme çalışmalarının ise son derece sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların en fazla frekansa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum Türkçenin bazı ülkelerde ikinci dil, bazı ülkelerde yabancı dil olarak görülmesinden kaynaklandığı söylenebilir. İlgili literatür incelendiğinde çalışmaların konularının yabancı dil

olarak Türkçe öğretimini ele aldıkları tespit edilmiştir (Tay ve Kahtalı, 2024; Kırbaş, 2022; Küçük ve Erbaş, 2022).

Bu çalışmanın, Balkanlarda Türkçe öğretimine ilişkin lisansüstü araştırmaların genel profilini ortaya koyması ve gelecekteki çalışmalara yön göstermesi bakımından alanyazına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada Balkanlarda Türkçe öğretiminde yapılan lisansüstü tezler çeşitli kriterlere göre incelenmiş ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle şu önerilere yer verilmiştir:

- Bu çalışmanın sonucunda en çok kullanılan konunun Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi olduğu tespit edilmiştir, bundan sonraki çalışmalarda bunun nedenleri ve gerekçeleri incelenebilir.
- Bu çalışmanın sonucunda özellikle doktora olmak üzere lisansüstü tezlerin çok fazlam olmadığı tespit edilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu durum göz önünde bulundurularak daha fazla lisansüstü tez çalışmalarına yer verilebilir. Araştırmalarda nitel araştırma yöntemlerinin yanı sıra uygulamalı çalışmalarla nicel araştırma yöntemlerine ve de deneysel desenlere öncelik verilebilir. Böylece uygulama boyutunda süreç geliştirilebilir.
- Bu çalışmanın sonucunda Bosna-Hersek'te çok fazla çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Diğer balkan ülkelerinde de akademik çalışmaların yapılması teşvik edilebilir.
- Balkanlarda Türkçenin varlığı ve gelişimi önce her zaman Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ilgilendirmiştir. Bu coğrafyada Türkçenin varlığını destekleyici kurumların varlığı her geçen gün Türkçeye karşı olan ilgiyi artırmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı'nın Arnavutluk'ta, Kosova'da, Macaristan'da, Romanya'da, Sırbistan'da, Kuzey Makedonya'da ve Bosna Hersek'te örgün eğitim kapsamında balkanlarda Türkçe çalışmaları (<https://turkiyemaarif.org/dunyada-maarif>), Yunus Emre Enstitüsü'nün yaygın eğitim kapsamında her dil seviyesindeki öğrencilere ve yetişkinlere Türkçe öğretmesi (<https://www.yee.org.tr/tr>), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) gibi kurumların aktif faaliyetleriyle birlikte Balkanlarda Türkçe öğretimine yönelik ilgi artmıştır. Bu bağlamda bu gibi kurumlarda Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar artırılabilir.

Kaynakça

- Acun, D. (2023). *Boşnaklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortak kültür öğelerinin yeri* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Açık, F. ve Yavuz, R. İ. (2019). Balkanlarda öğretmenlerin gözünden Türkçe öğretimi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 48, 299-326.

- Akbulut, B. (2021). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin Türkçenin sesletimi edinimine etkisi (Bosna Hersek örneği)* [Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi].
- Altay, E. (2022). *Balkanlarda Türkçe öğretimi: Kuzey Makedonya örneği* [Yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi].
- Anamaria, C. (2013). *Romanya'da Türkçe öğretimi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Aydoğdu, E. (2011). *Bulgaristan'da Türkçe öğretimi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Baki, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Kuzey Makedonyalıların yazılı anlatım yanlışlarının incelenmesi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Bekar, B. (2017). Almanya'da konuşulan Türkçeye yönelik Almanya'nın dil planlama çalışmaları ve sonuçları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (8), 1-8.
- Bekir, H. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sesletim ve sesbilgisel bozukluklar: Plovdiv Paisiy Hilendarski Üniversitesi örneği. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 12(24), 319-326.
- Brahimi, S. (2019). *Arnavutça ve Türkçe arasındaki tipolojik farklılıkların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine etkisi* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. baskı). SAGE Publications.
- Çangal, Ö. (2013). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Çelik, E. (2015). *Romanya'da okutulan ve Rumen eğitim bakanlığı tarafından basılan ilköğretim Türkçe ders kitaplarının yazım, noktalama yanlışlıkları ve anlatım bozuklukları bakımından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- Çelik, M. E. (2016). *Bulgaristan'daki Türk çocuklarının okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Çelik, K. (2021). *Bosna-Hersek'te yürütülen "Tercihim Türkçe Projesi"ne ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi].
- Çelik, K. ve Mangır, M. (2023). Bosna-Hersek'te yürütülen "Tercihim Türkçe Projesi"ne ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 161-181.
- Doğan Kahtalı, B. ve Tay, İ. (2023, 26-29 Ekim). Balkanlarda Türkçe öğretimi üzerine bir inceleme [Bildiri sunumu]. 7. *Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu*, Antalya, Türkiye.
- Duka, E. (2025). *Balkanlarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Duncevic, K. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından Türkçe ve Sırpça dil yapılarının karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].

- Dyla, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Arnavutluk örneği* [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Dyla, M. ve Şengül, K. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Arnavutluk örneği. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(2), 98-118.
- Eryılmaz, R. (2020). *Kosova'da Türkçe öğretimi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Esler, S. (2011). *Kosova ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Gençer, P. (2025). *Başlangıcından günümüze Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitimi ve öğretimi* [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi].
- Gürsoy Akyüz, S. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Dede Korkut hikâyelerinden yararlanılması* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Hacıpaşaoğlu, N. (2019). Batı Trakya Türk azınlığının iki dilli eğitim modeline yönelik bir değerlendirme. *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 1(1), 81-96.
- Hafız, N. ve Hafız, T. (2014). Sırbistan ve Kosova'da dünya dili olarak Türkçe. *Kültür Evreni Dergisi*, (21), 7-15.
- Hasan, N. (2019). Günümüzde Romanya'da Türkçe ana dili eğitimi. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 1(2), 41-50.
- Ioannidi, C. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe-Yunanca insan vücudu ile ilgili deyim ve atasözlerinde dilsel ve kültürel benzerlikler* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Isanovic, M. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Boşnak öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- İbili, Z. (2015). *Selanik Aristoteles Üniversitesindeki öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmeye karşı tutum ve motivasyonlarının araştırılması* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- İbragiç, İ. (2017). *Bosna Hersek'te ilköğretimde yabancı dil olarak Türkçe A düzeyinde yazma sorunları* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- İşeri, K. ve Çapan Tekin, S. (2022). Balkanlarda Türkçe öğretiminde sorunlar ve çözüm önerileri. *International Journal of Language Academy*, 10(4), 222-235.
- Jilta, G. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenene yönelik dil ihtiyaç analizi: Kosova örneği* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Kalın Salı, M. (2018). *Yunan öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenirken karşılaştıkları zorluklar* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- Kalın Sarı, F. (2020). *Kuzey Makedonya'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- Karacaoğlu, M. Ö. (2024). Türkçe öğretimi bağlamında Balkan/Rumeli isimli dergiler üzerine bir inceleme. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 6(1), 51-68.

- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kastal, G. F. (2021). *Arnavutluk'ta yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin Türkçe öğrenmeye yönelik algı ve ihtiyaçlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Kırbaş, G. (2022). Türk dizi ve filmlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkısı bakımından değerlendirilmesi: Balkanlar örneği. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 201-221.
- Kirazlı, N. ve Ateş, M. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görsel ve işitsel materyal kullanımı. *INES 2016: 1st International Academic Research Congress tam metin kitabı* içinde (ss. 3290-3299). Pegem Akademi.
- Koç, B. (2015). *Türkçe öğrenen yabancıların kalıp sözleri kullanabilme yeterlikleri (Bosna Hersek örneği)* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Kurshumliu, S. (2021). *Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerindeki biçim bilgisi yanlışları üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- Küçük, S. ve Erbaş, G. (2022). Yabancılar Türkçe öğretiminde Balkanlardaki Türk edebiyatı ile Anadolu Türk edebiyatının mukayesesi: Balkan Ninnisi dizi örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 5(2), 153-175.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Milosavljevic, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe ve Sırpçanın öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarındaki kültürel unsurların karşılaştırmalı incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- Omerbasic, A. (2024). *Edimbilim kapsamında görsel ve işitsel araç örnekleri kullanılarak Boşnak öğrencilere Türkçe nezaket stratejilerinin öğretimi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Ormanşahin, A. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar (Üsküp örneği)* [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi].
- Özcan, S. ve Sallabaş, M. E. (2023). Türkçenin Balkanlardaki gelişimi üzerine yapılan çalışmaların eğilimleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 8(2), 211-221.
- Özkan, N. (2019). *Dünden bugüne Türkiye Türkçesi*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Öztürk, A. (2020). Türkiye Türkçesi nereye gidiyor? *Türk Ekini Dergisi*, (5), 27-32.
- Özyetgin, A. M. (2006). Tarihten bugüne Türk dili alanı.
https://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/ozyetgin_tarihten_bugune_turkdil_i.pdf
- Saitoglou, A. (2021). *Yunanistan'da Türkçe öğretimi ve Yunan yazarların hazırladığı Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- Soysal, U. (2021). 1878 Berlin Antlaşması sonrası Bulgaristan ve Şarki Rumeli'de Osmanlı Devleti'nin Türk dili politikası üzerine bazı tespitler. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 3(1), 71-105.

- Sunnatova, S. (2025). *Öğretim elemanları ve öğrenci görüşlerine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Tay, İ. ve Doğan Kahtalı, B. (2024). Balkanlarda Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi ve kültürel öğeler: Balkan saati programı. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 9(1), 129-158.
- Tursunovic, M. (2019). *Bosna Hersek'te Türkçe öğretiminin tarihi ve uygulanan metotların incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Tursum, L. (2019). *Boşnakçada yaşamaya devam eden Türkizmlerin Bosna Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı: A1 düzeyi* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Türkel, M. (2023). *Batı Trakya'da iki dillilik ve Türkçenin öğretimi: İskeçe örneği* [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi].
- Türkiye Maarif Vakfı. (2026). *Ana sayfa*. <https://turkiyemaarif.org/>
- Uscuplic, E. (2014). *Boşnaklara Türkçe öğretiminde yöntem geliştirmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Ustabulut, M. Y. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkiye Türkçesi öğretiminde sesli okuma hataları ve bu hataların düzeltilmesi için yapılabilecek yöntem ve teknikler (Romanya örneği)* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Yaşar Arslan, G. ve Batur, Z. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe, Türkiye ve Türk kültürüne ilişkin görüşleri: Slovakya Matej Bel Üniversitesi örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(1), 4-30.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız Yalçındağ, E. (2021). Üsküp'te Türkçe eğitimi ve Türkçenin genç nesil tarafından öğrenilmesi üzerine. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 3(1), 39-52.
- Yılmaz, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen lise öğrencilerinin sosyal medya aracılığıyla elde ettikleri kazanımlar: Bosna Hersek örneği. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(42), 1361-1371.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2026). *Ana sayfa*. <https://www.yee.org.tr/tr>